Història de la filosofia

Plató

Exercicis · 70 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

1. PAU 2026 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

Exercici 1

[6 punts en total]

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B, i responeu a les tres preguntes de l'opció que heu triat (que es formulen després del text). **Indiqueu a la portada de l'examen l'opció escollida.**

OPCIÓ A

Tota aquesta imatge, estimat Glaucó —vaig dir-li—, cal que l'enllacis amb el que hem dit abans; la regió que ens és revelada per la vista l'has de comparar amb l'estança de la presó, la llum del foc que hi ha en ella amb la força del sol, i si ara compares la pujada i la contemplació de les coses de dalt amb l'ascensió de l'ànima cap al món intel·ligible, no t'apartaràs de la meva conjectura, ja que és aquesta la que vols sentir, i la que sols el déu sap si és o no correcta. És aquesta, doncs, la meva manera de veure la qüestió: al cim del món cognoscible, i encara amb un gran esforç, s'hi veu la idea del bé. Ara, quan ha estat vista, se la reconeix a l'acte com a causa de tot el que és bell i recte, per tal com genera en el món visible la llum i el sol, i en el món intel·ligible per tal com crea ella sola, com a sobirana, la veritat i l'enteniment. I el qui vulgui actuar assenyadament en privat o en públic cal que contempli aquesta idea.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

Pregunta I. Feu un breu resum d'aquest text, centrant-vos en les idees principals que hi apareixen i en la relació que s'estableix entre aquestes idees. (Responeu usant, aproximadament, entre vuitanta i cent vint paraules.) [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument el significat que tenen en el text els mots següents (responeu usant, aproximadament, entre cinc i vint paraules en cada cas): [1 punt]

***a*)** «ànima»:

***b*)** «conjectura»:

Pregunta III. Considereu la següent afirmació del text: «el qui vulgui actuar assenyadament en privat o en públic cal que contempli aquesta idea». Expliqueu quin és el sentit d'aquesta afirmació i de quina manera es justifica a partir de les propostes filosòfiques de Plató. (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Comenceu a respondre a aquesta pregunta aquí sota; podeu continuar escrivint a les pàgines 6 i 7.]

OPCIÓ B

—[…] Governar correspon a la part racional, perquè és sàvia i té previsió sobre tota l'ànima, i a la part fogosa li correspondrà ser súbdita i aliada de la part racional.

[…]

I aquestes dues parts s'imposaran a la part concupiscible, la qual ocupa l'espai més gran de l'ànima i és naturalment insaciable de béns.

[…]

Anomenem, doncs, coratjós un individu en virtut d'aquesta part fogosa de la seva natura quan, malgrat plaers o dolors, es manté ferm en allò que indica la raó sobre què és el que ha de témer i el que no.

—Totalment correcte —va dir ell.

—I l'anomenarem savi en virtut d'aquella petita part que governa i que dona aquestes indicacions, i que posseeix el coneixement de què convé a cadascuna de les tres parts, i a totes elles en conjunt.

—Sens dubte.

—I què més? No direm de tal home que és temperat per la unanimitat i harmonia d'aquestes tres parts, quan no hi ha cap conflicte entre l'element que mana i els dos que obeeixen, i tots estan d'acord que la raó ha de ser qui governi?

—Sí, la temprança —digué ell— és això i no pas cap altra cosa, tant a la ciutat com en l'individu.

—Finalment, un home serà just per allò que hem dit tantes vegades.

—És totalment indiscutible.

—Doncs què? —vaig dir—. Hi ha algun punt borrós en la nostra visió de la justícia que pugui fer que sembli que és una cosa diferent d'allò que vam trobar que era a la ciutat?

—No ho crec —va dir.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents: [1 punt]

a) «ànima»:

b) «part concupiscible»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit del següent fragment del text: «—Hi ha algun punt borrós en la nostra visió de la justícia que pugui fer que sembli que és una cosa diferent d'allò que vam trobar que era a la ciutat? —No ho crec —va dir.», i expliqueu quina justificació creu Plató que hi ha per a la idea que s'expressa en aquest fragment. (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

OPCIÓ B

—[…] Si algú no és capaç de discernir amb la raó la idea del bé, distingint-la de totes les altres, ni de triomfar, com en una batalla, sobre totes les dificultats, esforçant-se per fonamentar les demostracions no en l'aparença sinó en l'essència de les coses per poder refutar al final totes les objeccions, no diràs d'ell que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona, sinó que, fins i tot en el cas que assoleixi alguna imatge del bé, ho farà per mitjà de l'opinió, però no del saber? […]

—Sí, per Zeus! —va exclamar—. Diré tot això i amb totes les meves forces.

—Aleshores, si algun dia has d'educar realment aquells fills que ara imagines criar i educar, no els permetràs, crec jo, que siguin governants de la comunitat i dirigeixin els assumptes més importants mentre estiguin privats de raó […].

—No, en efecte —digué.

—Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?

—Els ho prescriuré —va dir—, completament d'acord amb tu.

—I no creus —vaig dir— que tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que es pugui posar, amb justícia, per damunt d'ella, i que ella és com el cim de tot ensenyament?

—Sí que m'ho sembla —digué.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]

a) «idea»:

b) «opinió»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, del que s'expressa amb la següent frase del text: «Si algú no és capaç de discernir amb la raó la idea del bé […], no diràs d'ell que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona […]?» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

OPCIÓ B

Tornem-ho a repetir: quan cadascuna de les classes, la dels comerciants, la dels auxiliars i la dels guardians, es dedica a la seva pròpia comesa dins de la ciutat i fa allò que li és propi, això és la justícia i el que fa a una ciutat justa.

—Em sembla que és així, i no de cap altra manera.

—[…] Ara acabem la investigació que hem començat en la creença que si provàvem de veure la justícia en qualsevol cosa més gran que la tingui en si, aleshores veuríem més fàcilment què és en un individu concret. I aquesta cosa més gran ens semblà que era la ciutat, i vet aquí que l'hem edificada amb la màxima excel·lència possible, perquè sabem bé que la justícia es troba en una ciutat bona. Així doncs, el que allà hem vist, traslladem-ho a l'individu. […]

—Ara bé —vaig fer—, quan d'una cosa en prediquem que és el mateix que una altra, tant se val que sigui més gran o més petita, ¿entenem que li és semblant o que li és dissemblant, en allò en què tal cosa es predica?

—Semblant —va dir ell.

—Doncs aleshores l'home just no diferirà en res de la ciutat justa en allò que és la forma essencial de la justícia, sinó que serà semblant a ella.

—Ho serà —va dir ell.

—I tanmateix la ciutat ens semblà justa perquè dins d'aquesta hi havia tres llinatges que feien cadascun la seva comesa; i ens semblà temperada, coratjosa i prudent per altres determinades condicions i qualitats d'aquests mateixos llinatges.

—És veritat —va dir.

—Doncs, bon amic, considerarem que l'individu que tingui aquests mateixos elements a la seva ànima es mereixerà amb raó els mateixos qualificatius que la ciutat quan aquests elements tinguin en l'individu les mateixes condicions que tenen els elements corresponents en la ciutat.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents. [1 punt]

a) «coratjosa»:

b) «ànima»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de l'afirmació següent del text: «l'individu que tingui aquests mateixos elements a la seva ànima es mereixerà amb raó els mateixos qualificatius que la ciutat quan aquests elements tinguin en l'individu les mateixes condicions que tenen els elements corresponents en la ciutat». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

OPCIÓ B

—Compara la nostra naturalesa, pel que fa a l'educació o a la manca d'ella, amb el cas següent. Imagina uns homes en un habitacle sota terra, com en una caverna, que té un accés obert a contrallum al llarg de tota la cova. A dintre hi viuen aquells homes, encadenats des d'infants de cames i de braços, de manera que romanen en el mateix lloc i només veuen el que tenen davant, perquè la cadena no els permet de girar el cap. Tanmateix tenen la llum d'un foc que crema darrere d'ells […].

»[…] aquests homes no han vist res que no siguin les ombres que el foc projecta a la paret de la cova que tenen al davant.

»[…] Si un d'ells fos deslligat i de cop i volta me'l fessin redreçar i girar-se d'esquena, i caminar, i mirar la llum que ve de fora, quan fes tot això es trobaria malament, els ulls li farien pampallugues i no podria contemplar les coses de les quals abans veia les ombres…

»[…] primer el que veuria més fàcilment serien les ombres, i a continuació, reflectides en les aigües, les imatges dels homes i de les altres coses, i, finalment, les coses en si […] i al final podria mirar el sol.

»[…] Tota aquesta imatge, estimat Glaucó —vaig dir-li—, cal que l'enllacis amb el que hem dit abans; la regió que ens és revelada per la vista, l'has de comparar amb l'estança de la presó; la llum del foc que hi ha en ella, amb la força del sol; i si ara compares la pujada i la contemplació de les coses de dalt amb l'ascensió de l'ànima cap al món intel·ligible, no t'apartaràs de la meva conjectura.

[…]

»Creus que seria sorprenent —vaig continuar— que quan un home passi de la contemplació de les coses divines a les misèries humanes es mostri maldestre i ridícul si, quan encara està enlluernat i sense haver-se acostumat a les tenebres que l'envolten, es veu obligat a discutir, en un tribunal o a qualsevol altre lloc, sobre imatges de la justícia o sobre les ombres de les imatges de la justícia i s'ha d'enfrontar a la manera en què interpreten aquestes coses aquells que mai no han vist la justícia en si?

—No, no em sorprendria gens —va dir.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

Pregunta I. Expliqueu breument (entre cent i cent cinquanta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents. [1 punt]

a) «món intel·ligible»:

b) «la justícia en si»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit d'aquesta frase al·legòrica del text i quina és la justificació, segons Plató, d'allò que s'hi vol expressar: «Creus que seria sorprenent […] que quan un home passi de la contemplació de les coses divines a les misèries humanes es mostri maldestre i ridícul si, quan encara està enlluernat i sense haver-se acostumat a les tenebres que l'envolten, es veu obligat a discutir, en un tribunal o a qualsevol altre lloc, sobre imatges de la justícia o sobre les ombres de les imatges de la justícia i s'ha d'enfrontar a la manera en què interpreten aquestes coses aquells que mai no han vist la justícia en si?» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

6. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Com a fundadors de la ciutat —vaig dir jo— hem d'obligar els homes de naturalesa privilegiada a dedicar-se al coneixement que hem definit com el més sublim, contemplant el bé en si mateix i elevant-se fins a ell per aquest camí aspre de què hem parlat; però després que hagin arribat a aquest punt i hagin contemplat el bé durant cert temps, guardem-nos de permetre'ls el que avui se'ls permet.

—Què?

—No consentirem que es quedin en aquesta regió superior —vaig dir—, negant-se a baixar de nou a la vora dels desgraciats captius, per prendre part en les seves penalitats i en els seus honors, tant si són de poca vàlua com de molta.

—Però haurem de ser tan durs amb ells? —va preguntar—. Per què hem de condemnar-los a una vida miserable quan poden gaudir d'una vida més agradable?

—Tornes, benvolgut amic —vaig dir—, a oblidar que la llei no ha de proposar-se per objecte la felicitat d'una determinada classe de ciutadans amb exclusió de les altres, sinó la felicitat de tot l'Estat; que, amb aquesta finalitat, unint en harmonia els interessos de tots els ciutadans, s'ha de procurar, per mitjà de la persuasió o de l'autoritat, que es donin els uns als altres tots els beneficis que cadascú pugui aportar a la comunitat; i que, en formar amb cura ciutadans com aquests, no es pretén deixar-los lliures perquè facin de les seves facultats l'ús que els vingui de gust, sinó servir-se d'ells amb la finalitat de fortificar els llaços de l'Estat.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text l'expressió i el mot següents. [1 punt]

a) «desgraciats captius»:

b) «persuasió»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de l'afirmació següent del text: «la llei no ha de proposar-se per objecte la felicitat d'una determinada classe de ciutadans amb exclusió de les altres, sinó la felicitat de tot l'Estat; que, amb aquesta finalitat, unint en harmonia els interessos de tots els ciutadans, s'ha de procurar […] que es donin els uns als altres tots els beneficis que cadascú pugui aportar a la comunitat». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

7. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

—El nostre principi que deia que el qui per naturalesa és sabater ha de fer sabates i no pas res més, i el qui és constructor, construccions, ha resultat ser una semblança de la justícia; i, per això, ens ha estat profitós.

—Ho sembla.

—I la justícia sembla una cosa d'aquesta mena, però no pel que fa a les accions exteriors de l'home, sinó en relació amb l'activitat interior, de cara a l'individu en si mateix. L'home just no permet que cap de les parts de la seva ànima faci allò que és propi de les altres, i tot posant ordre en la seva pròpia casa, amb domini d'ell mateix i amb disciplina, està en pau amb ell mateix, i posa les tres parts en concòrdia, ordenadament com els tres termes d'una harmonia, el to baix, l'alt i el mitjà, i els que hi hagi encara entre aquests. Quan ho hagi enllaçat tot en un to temperat i ple d'harmonia, i sigui una unitat i no una multiplicitat, aleshores podrà fer allò que li calgui fer, ja sigui treballar per enriquir-se, o tenir cura del seu cos, o actuar en política. En tots aquests afers anomenarà justa i bona l'acció que produeix i conserva aquest estat de l'ànima, i anomenarà saviesa el saber que inspira aquesta acció; contràriament, anomenarà injusta l'acció que destrueix aquest estat, i ignorància l'opinió que inspira aquesta acció.

—Tens tota la raó, Sòcrates —va dir ell.

—D'acord —vaig dir—; crec que no es diria que mentim si afirmem que hem descobert l'home just i la ciutat justa i la justícia que hi ha en ells.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

8. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents:
[1 punt]

a) «accions exteriors de l'home»

b) «la seva pròpia casa»

9. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de Plató per a afirmar-la: «hem descobert l'home just i la ciutat justa». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

10. PAU 2018 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

—I no anomenes també *dialèctic* a qui adquireix la noció de l'essència de cada cosa? […]

—Com podria no dir-ho? —comentà.

—Doncs pel que fa al bé, passa el mateix. Si algú no és capaç de discernir amb la raó la idea del bé, distingint-la de totes les altres, ni de triomfar, com en una batalla, sobre totes les dificultats, esforçant-se per fonamentar les demostracions no en l'aparença sinó en l'essència de les coses per poder refutar al final totes les objeccions, ¿no diràs d'ell que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona, sinó que, fins i tot en el cas que assoleixi alguna imatge del bé, ho farà per mitjà de l'opinió, però no del saber? […]

—Sí, per Zeus! —va exclamar—. Diré tot això i amb totes les meves forces.

—Aleshores, si algun dia has d'educar realment aquells fills que ara imagines criar i educar, no els permetràs, crec jo, que siguin governants de la comunitat i dirigeixin els assumptes més importants mentre estiguin privats de raó […].

—No, en efecte —digué.

—Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?

—Els ho prescriuré —va dir—, completament d'acord amb tu.

—I no creus —vaig dir— que tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que es pugui posar, amb justícia, per damunt d'ella, i que ella és com el cim de tot ensenyament?

PLATÓ. *La República*, llibre VII

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

11. PAU 2018 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:

[1 punt]

a) «bé»

b) «opinió»

12. PAU 2018 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

13. PAU 2017 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

[…] Hi ha alguna cosa que enfosqueixi la nostra visió de la justícia i que faci que sembli diferent de la que se'ns ha revelat a la ciutat?

—No ho crec —va dir.

—Si ens resta encara algun dubte, ens en podem assegurar completament si la comparem amb certes nocions corrents. Per exemple, suposem que a la ciutat de la qual hem estat parlant o a un home que per naturalesa i criança s'hi assembla, se li confiés una certa quantitat de diners. Ens semblaria que aquest home se n'apropiaria? […]

—No.

—I, per tant, no estarà el nostre home ben lluny de cometre sacrilegis, robatoris o traïcions privades o públiques contra els amics o contra les ciutats?

—Ben lluny.

—I no serà infidel de cap manera ni als seus juraments ni als seus altres pactes?

—Com ho podria ser?

—I els adulteris, la manca de cura dels propis pares, el menyspreu envers els déus són coses que abans farà qualsevol altre que no pas ell?

—És ben bé així.

—I la causa de tot això no és que cada part de la seva naturalesa fa el que li pertoca, tant pel que fa a governar com pel que fa a obeir?

—Aquesta n'és la causa i no una altra cosa.

—Tractaràs, doncs, d'esbrinar si la justícia és una cosa diferent d'aquesta virtut que produeix tals homes i tals ciutats?

—No, per Zeus —va fer.

—Hem acomplert del tot, doncs, el nostre somni: aquell pressentiment que ens deia que, quan anéssim fundant la nostra ciutat, podríem, amb l'ajut d'algun déu, trobar un cert principi i model de la justícia.

—Doncs sí, és totalment així.

—Teníem, efectivament, Glaucó, una certa semblança de la justícia, que, per això, ens ha estat de profit: el principi que qui per naturalesa és sabater ha de fer sabates i no una altra cosa, i qui és constructor, construccions, i així tots els altres.

—Així sembla.

—I en realitat la justícia sembla que és això, però no pel que fa a l'acció exterior de l'home, sinó en relació amb l'activitat autènticament íntima, de cara a l'individu mateix, per tal com no permet que res en ell executi el que no li pertoca, ni que els diferents elements de la seva ànima s'interfereixin mútuament en els seus afers […].

PLATÓ. *La República*, llibre IV

14. PAU 2017 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:

[1 punt]

***a*)** «criança»

***b*)** «ànima»

15. PAU 2017 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «Hem acomplert del tot, doncs, el nostre somni: aquell pressentiment que ens deia que, quan anéssim fundant la nostra ciutat, podríem, amb l'ajut d'algun déu, trobar un cert principi i model de la justícia.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

16. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

—Tota aquesta imatge, estimat Glaucó —vaig dir-li—, cal que l'enllacis amb el que hem dit abans, la regió que ens és revelada per la vista l'has de comparar amb l'estança de la presó, la llum del foc que hi ha en ella amb la força del sol, i si ara compares la pujada i la contemplació de les coses de dalt amb l'ascensió de l'ànima cap al món intel·ligible, no t'apartaràs de la meva conjectura, ja que és aquesta la que vols sentir, i la que sols el déu sap si és o no correcta. És aquesta, doncs, la meva manera de veure la qüestió: al cim del món cognoscible, i encara amb un gran esforç, s'hi veu la idea del bé. Ara, quan ha estat vista, se la reconeix a l'acte com a causa de tot el que és bell i recte, per tal com genera en el món visible la llum i el sol, i en el món intel·ligible per tal com crea ella sola, com a sobirana, la veritat i l'enteniment. I el qui vulgui actuar assenyadament en privat o en públic cal que contempli aquesta idea.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

17. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents:

[1 punt]

***a*)** «ànima»

***b*)** «món visible»

18. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «al cim del món cognoscible, i encara amb un gran esforç, s'hi veu la idea del bé.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

19. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

—Vet aquí doncs —vaig fer jo— que encara que amb dificultats hem arribat a terme, i hem arribat raonablement a la conclusió que les diverses parts que hi ha a la ciutat també són a l'ànima de cada individu, i en el mateix nombre.

—Sí, hi són.

—Per tant, ¿no serà ja forçós, certament, que si quelcom determinat fa la ciutat sàvia, l'individu també ho sigui, i pel mateix motiu?

—Naturalment, ho serà.

—I això que fa l'individu coratjós fins a tal punt, això mateix fa la ciutat coratjosa fins al mateix punt, i que individu i ciutat tinguin així totes les altres coses pel que fa a la virtut?

—Forçosament.

—I em penso, Glaucó, que direm que un home és just de la mateixa manera que la ciutat era justa.

—També això és totalment indiscutible.

—I no hem oblidat de cap manera allò, que la ciutat era justa perquè, de les tres menes de gent que té, cadascuna d'elles fa el que li pertoca.

—No crec pas que ho hàgim oblidat —digué.

—De tota manera cal no oblidar que cadascú de nosaltres serà just i farà el que li pertoqui només si cadascuna de les seves parts individuals fa el que li correspon.

—Certament, cal no oblidar-ho.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

20. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:

[1 punt]

a) «ànima»

b) «coratjós»

21. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «hem arribat raonablement a la conclusió que les diverses parts que hi ha a la ciutat també són a l'ànima de cada individu, i en el mateix nombre.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

22. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

Ara acabem la investigació que hem començat en la creença que si provàvem de veure la justícia en qualsevol cosa més gran que la tingui en si, aleshores veurem més fàcilment què és en un individu concret. I aquesta cosa més gran ens semblà que era la ciutat, i vet aquí que l'hem edificada amb la màxima excel·lència possible, perquè sabem bé que la justícia es troba en una ciutat bona. Doncs, el que allà hem vist, traslladem-ho a l'individu. […]

—Ara bé —vaig fer—, quan d'una cosa en prediquem que és el mateix que una altra, tant se val que sigui més gran o més petita, entenem que li és semblant o que li és dissemblant en allò en què tal cosa es predica?

—Semblant —va dir ell.

—Doncs l'home just no diferirà en res de la ciutat justa en allò que és la forma essencial de la justícia, sinó que li serà igual.

—Igual —va dir ell.

—I tanmateix la ciutat ens sembla certament justa perquè dins d'aquesta hi havia tres llinatges de naturaleses que feien cadascuna la seva comesa: i ens semblà temperada, coratjosa i prudent per altres determinades condicions i qualitats d'aquests mateixos llinatges.

—És veritat —va dir.

—Doncs, bon amic, considerarem que l'individu que tingui aquests mateixos elements a la seva ànima es mereixerà amb raó els mateixos qualificatius que la ciutat quan aquests elements tinguin les mateixes condicions que les d'aquella.

—És totalment indiscutible —va dir.

Plató. *La República*, llibre iv

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

23. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:

[1 punt]

a) «llinatges»

b) «temperada»

24. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «l'home just no diferirà en res de la ciutat justa en allò que és la forma essencial de la justícia, sinó que li serà igual». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

25. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

—Per tant, tenim totalment acomplert el nostre somni: aquell pressentiment que ens deia que, tan bon punt comencéssim a fundar la nostra ciutat, trobaríem, amb l'ajut d'algun déu, un principi i model de la justícia.

—Doncs sí, és així.

—El nostre principi que el qui per naturalesa és sabater ha de fer sabates i no pas res més, i el qui és constructor, construccions, ha resultat ser una semblança de la justícia; i, per això, ens ha estat profitós.

—Ho sembla.

—I la justícia sembla una cosa d'aquesta mena, però no pel que fa a les accions exteriors de l'home, sinó en relació amb l'activitat interior, de cara a l'individu en si mateix. L'home just no permet que cap de les parts de la seva ànima faci allò que és propi de les altres, i tot posant ordre en la seva pròpia casa, l'individu es domina i s'ordena, i és amic de si mateix, i es posa les tres parts en concòrdia, ordenadament com els tres termes d'una harmonia, el to baix, l'alt i el mitjà, i els que hi hagi encara entre aquests. Quan ho hagi enllaçat tot en un to temperat i ple d'harmonia, i sigui una unitat i no una multiplicitat, aleshores podrà fer allò que li calgui fer, ja sigui treballar per enriquir-se, o tenir cura del seu cos, o actuar en política. En tots aquests afers anomenarà justa i bona l'acció que produeix i conserva aquest estat de l'ànima; i anomenarà saviesa el saber que inspira aquesta acció; contràriament, anomenarà injusta l'acció que destrueix aquest estat, i ignorància l'opinió que inspira aquesta acció.

—Tens tota la raó, Sòcrates —va dir ell.

—D'acord —vaig dir—; crec que si afirmem que hem descobert l'home just i la ciutat justa i la justícia que hi ha en ells, de cap manera no es podria dir que mentim.

—No, per Zeus! —va dir ell.

—Ho afirmem, doncs?

—Ho afirmem.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

26. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots o les expressions següents:

[1 punt]

a) «ànima»

b) «la seva pròpia casa»

27. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «[…] si afirmem que hem descobert l'home just i la ciutat justa i la justícia que hi ha en ells, de cap manera no es podria dir que mentim.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

28. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

—[…] Si algú no és capaç de discernir amb la raó la idea del bé, distingint-la de totes les altres, ni de triomfar, com en una batalla, sobre totes les dificultats, esforçant-se per fonamentar les demostracions no en l'aparença sinó en l'essència de les coses per poder refutar al final totes les objeccions, ¿no diràs d'ell que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona, sinó que, fins i tot en el cas que assoleixi alguna imatge del bé, ho farà per mitjà de l'opinió, però no del saber? […]

—Sí, per Zeus! —va exclamar—. Diré tot això i amb totes les meves forces.

—Aleshores, si algun dia has d'educar realment aquells fills que ara imagines criar i educar, no els permetràs, crec jo, que siguin governants de la comunitat i dirigeixin els assumptes més importants mentre estiguin privats de raó […].

—No, en efecte —digué.

—Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?

—Els ho prescriuré —va dir—, completament d'acord amb tu.

—I no creus —vaig dir— que tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que es pugui posar, amb justícia, per damunt d'ella, i que ella és com el cim de tot ensenyament?

—Sí que m'ho sembla —digué.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

29. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
a) «l'essència de les coses»
b) «el bé en si»

30. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de Plató per a subscriure-la: «[…] tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments […].» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

31. PAU 2013 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Cal comparar la regió que ens és revelada per la vista amb l'estança de la presó, la llum del foc que hi ha en ella amb el poder del sol. I si compares la pujada i la contemplació de les coses de dalt amb l'ascenció de l'ànima cap al món intel·ligible, no t'apartaràs de la meva conjectura, ja que és aquesta la que vols sentir, i la que sols el déu sap si és o no correcta. És aquesta, doncs, la meva manera de veure la qüestió: al cim de tot del món intel·ligible, i encara amb un gran esforç, s'hi veu la idea del bé. Ara, quan ha estat vista, se la reconeix a l'acte com a causa de tot el que és bell i recte, per tal com genera en el món visible la llum i el sol, i en el món intel·ligible ella és la sobirana i la productora de la veritat i l'enteniment. I el qui vulgui actuar assenyadament en la vida privada o pública cal que contempli aquesta idea.

PLATÓ. *La República*, llibre VII, 517b-c

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

32. PAU 2013 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents:
[1 punt]
a) «món visible»
b) «món intel·ligible»

33. PAU 2013 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de Plató per a afirmar-la: «[…] qui vulgui actuar assenyadament en la vida privada o pública cal que contempli aquesta idea.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

34. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

—[…] Un home serà just si observa el principi que hem exposat tantes vegades.

—Així és.

—I què? —li vaig dir—. Hi ha alguna cosa que enfosqueixi la nostra visió de la justícia i que faci que sembli diferent de la que se'ns ha revelat a la ciutat?

—No ho crec —va dir.

—Hi ha una manera —vaig observar— d'assegurar-nos-en completament, si és que encara hi ha algun dubte en la nostra ànima: n'hi haurà prou amb comparar-la amb certes nocions corrents. Per exemple, suposem que a la ciutat o a l'home que per naturalesa i criança s'hi assembla, se li confiés una certa quantitat de diners. Ens semblaria que aquest home se n'apropiaria? […]

—No.

—I, per tant, no estarà el nostre home ben lluny de cometre sacrilegis, robatoris o traïcions privades o públiques contra els amics o contra les ciutats?

—Ben lluny.

[…]

— I la causa de tot això no és que cada part de la seva naturalesa fa el que li toca, tant pel que fa a governar com pel que fa a obeir?

—Aquesta n'és la causa i no una altra cosa.

—Tractaràs, doncs, d'esbrinar si la justícia és una cosa diferent d'aquesta virtut que produeix tals homes i tals ciutats?

—No, per Zeus —va dir.

—Hem acomplert del tot, doncs, el nostre somni: aquell pressentiment que ens deia que, quan anéssim fundant la nostra ciutat, podríem, amb l'ajut d'algun déu, trobar un cert principi i imatge de la justícia.

—Ben cert.

—Teníem, efectivament, Glaucó, una certa semblança de la justícia, que, per això, ens ha estat de profit: el principi que qui per naturalesa és sabater ha de fer sabates i no una altra cosa, i qui és constructor, construccions, i així tots els altres.

—Així sembla.

—I en realitat la justícia sembla que és això, però no pel que fa a l'acció exterior de l'home, sinó a la interior sobre si mateix.

PLATÓ. *La República*, IV

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

35. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots o les expressions següents:

[1 punt]

a) «justícia»

b) «part de la seva naturalesa»

36. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

3. Per què diu Plató que «la justícia sembla que és això, però no pel que fa a l'acció exterior de l'home, sinó a la interior sobre si mateix»? (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

37. PAU 2011 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

—Així, doncs —vaig dir—, hem arribat a port, amb molt d'esforç, i ens hem posat d'acord que les mateixes classes que hi ha a la ciutat estan també en l'ànima de cadascun, i en nombre igual.

—Així és.

—No és també necessari, doncs, que de la mateixa manera que era sàvia la ciutat, i pel mateix principi que ho era, així mateix, sigui savi també l'individu?

—Per què no?

—I que de la mateixa manera i pel mateix motiu que és valent l'individu, ho sigui també la ciutat, i que el mateix passi en tot el que fa referència a la virtut?

—Així ha de ser per força.

—I, per tant, Glaucó, direm que un home és just de la mateixa manera que dèiem que era justa la ciutat.

—També això és totalment necessari.

—Per altra banda, no hem oblidat que la ciutat era justa perquè cadascuna de les seves tres classes hi feia allò que li era propi.

—No crec que ho hàgim oblidat.

—Així, doncs, hem de tenir present que cadascun de nosaltres només serà just i farà allò que ha de fer, si cadascuna de les parts de la seva naturalesa fa allò que li és propi.

PLATÓ. *República*, IV

1. Expliqueu breument (entre seixanta i vuitanta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

38. PAU 2011 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots o les expressions següents:

[1 punt]

a) «ciutat sàvia»

b) «classes»

39. PAU 2011 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu el sentit i la justificació de la frase següent del text: «hem de tenir present que cadascun de nosaltres només serà just i farà allò que ha de fer, si cadascuna de les parts de la seva naturalesa fa allò que li és propi». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

40. PAU 2011 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Aquesta és, doncs —vaig dir jo—, estimat Glaucó, la imatge completa que cal aplicar a les paraules que s'han dit abans, tot associant el món que se'ns apareix a través de la vista amb l'habitatge de la presó i la llum del foc que hi ha amb l'energia del sol; i si compares la pujada al món de dalt i la contemplació dels objectes que hi ha amb l'ascens de l'ànima cap al món intel·ligible no et desviaràs pas de la meva conjectura, ja que és aquesta la que desitges escoltar. Només la divinitat sap si per atzar resulta vertadera. És aquesta, doncs, la meva manera de veure la qüestió: en el món cognoscible la darrera idea que es percep és la del Bé i amb prou feines pot ser percebuda; un cop percebuda, però, cal concloure que és la causant de tot el que hi ha de recte i de bell en tots els éssers; en el món visible és ella la que va engendrar la llum i el seu sobirà; en el món intel·ligible ella és la sobirana i la fornidora de veritat i d'intel·ligència, i que cal que la contempli aquell que es proposi actuar assenyadament tant en la vida privada com en la pública.

PLATÓ. *República*, VII

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

41. PAU 2011 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots o les expressions següents:
[1 punt]
a) «ànima»
b) «món intel·ligible»

42. PAU 2011 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text: «en el món cognoscible la darrera idea que es percep és la del Bé i amb prou feines pot ser percebuda». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

43. PAU 2009 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

—Així doncs, Símmies —féu Sòcrates—, si, tal com hem repetit una vegada i una altra, existeix el bell, el bé i tota mena d'essència semblant, i a aquesta essència referim tot el que ens ve pels sentits; i si hem descobert que es tracta de quelcom que ja era abans en nosaltres i que hem de comparar les coses sensibles amb ella, ¿no és necessari que existeixi també la nostra ànima ja des d'abans del naixement, juntament amb aquestes essències? Si això no fos així, ¿no quedaria sense força l'argument que havíem considerat? Però si és així, ¿no hi ha la mateixa necessitat que tant aquestes essències com les nostres ànimes existeixin abans que nosaltres naixem, i que si no existeixen les unes tampoc no existiran les altres?

PLATÓ. *Fedó*

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre cinquanta i vuitanta paraules).

[2 punts]

44. PAU 2009 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, dels mots o les expressions següents (entre cinc i quinze paraules en cada cas):

[1 punt]

a) «essència»

b) «coses sensibles»

45. PAU 2009 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit de la següent pregunta retòrica del text: «¿no hi ha la mateixa necessitat que tant aquestes essències com les nostres ànimes existeixin abans que nosaltres naixem, i que si no existeixen les unes tampoc no existiran les altres?». Feu referència als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.

[3 punts]

46. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

—Com a fundadors de la ciutat —vaig dir jo—, hem d'obligar els homes de naturalesa privilegiada a dedicar-se al coneixement que hem definit com el més sublim, contemplant el bé en si mateix i elevant-se fins a ell per aquest camí aspre de què hem parlat; però després que hagin arribat a aquest punt i hagin contemplat el bé durant cert temps, guardem-nos de permetre'ls el que avui se'ls permet.

—Què?

—No consentirem que es quedin en aquesta regió superior —vaig dir—, negant-se a baixar de nou a la vora dels desgraciats captius, per prendre part en els seus treballs i en els seves cerimònies, tant si són de poca vàlua com de molta.

—Però haurem de ser tan durs amb ells? —va preguntar—. Per què hem de condemnar-los a una vida miserable quan poden gaudir d'una vida més agradable?

—Tornes, benvolgut amic —vaig dir—, a oblidar que la llei no ha de proposar-se per objecte la felicitat d'una determinada classe de ciutadans amb exclusió de les altres, sinó la felicitat de tot l'Estat; que, amb aquesta finalitat, unint en harmonia els interessos de tots els ciutadans, s'ha de procurar, per mitjà de la persuasió o de l'autoritat, que es donin els uns als altres tot el suport amb què poden servir la comunitat; i que, en formar amb cura ciutadans com aquests, no es pretén deixar-los lliures perquè facin de les seves facultats l'ús que els vingui de gust, sinó servir-se d'ells amb la finalitat de fortificar els llaços de l'Estat.

PLATÓ. *República,* 519

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).

[2 punts]

47. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas):

[1 punt]

a) «bé en si mateix»

b) «desgraciats captius»

48. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

3. Per què diu Plató que el coneixement més sublim és la contemplació del bé en si mateix? Feu referència als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.

[3 punts]

49. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Imagina't algú que, en mirar alçant el cap, observa en el sostre una varietat de colors. Segons el que defenses, hauríem de dir que hi veu amb la intel·ligència i no amb els ulls. Potser tu tens raó i sóc jo qui pensa d'una manera massa simple. Però no puc deixar de creure que l'única ciència que obliga l'ànima a mirar enlaire és la que té per objecte l'ésser i el que és invisible. […] Ens hem de servir de la imatge policromada del cel com a exemple per comprendre millor totes aquestes coses. Imaginem, per exemple, que ens trobéssim per atzar uns dibuixos extraordinaris meravellosament traçats per Dèdal o per qualsevol altre artista o pintor. És cert que qualsevol expert en geometria, en veure'ls, pensaria que eren una obra mestra ben difícil d'imitar, però trobaria ridícula la idea d'examinar-los acuradament per poder copsar en ells la veritable igualtat, o l'essència del que sigui ser doble, o de qualsevol altra proporció.

PLATÓ. *República,* 529-530

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).
[2 punts]

50. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas):
[1 punt]
a) «el que és invisible»
b) «veritable igualtat»

51. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Per què diu Plató que «l'única ciència que obliga l'ànima a mirar enlaire és la que té per objecte l'ésser i el que és invisible»? Feu referència als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.
[3 punts]

52. PAU 2007 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

—Per tant, és obvi que, si la geometria ens obliga a contemplar l'essència, convé que l'acceptem. I que, ben al contrari, no l'acceptem si no va més enllà de les coses que canvien.

—Això està ben dit.

—Doncs bé —vaig agregar—, no crec que cap dels experts en geometria, per poca pràctica que hi tingui, pugui dubtar que aquesta ciència tracta de coses que no es corresponen amb allò que diuen aquells que la practiquen.

—Com? —va preguntar.

—Diuen moltes coses que per força resulten ridícules, ja que parlen com si realment manipulessin els objectes i com si les seves paraules només tinguessin una finalitat pràctica, tot adornant el seu llenguatge amb termes com ara «quadrar», «perllongar» i «afegir». I, no obstant això, tota aquesta ciència es dirigeix fonamentalment al coneixement.

—Sí, és ben cert —va dir.

—No voldràs convenir també en el que vaig a dir-te ara?

—En què?

—Que aquesta és una ciència del coneixement de l'ésser, però no d'allò que està subjecte al canvi i a la mort.

—Conforme en tot amb això —va dir—, doncs, sens dubte, la geometria és una ciència del que sempre és.

—Per tant, benvolgut amic, conduirà l'ànima cap a la veritat i disposarà la ment del filòsof perquè elevi la seva mirada cap a dalt en lloc de dirigir-la a les coses de baix, que ara contemplem sense haver de fer-ho.

PLATÓ. *República,* 526

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).

[2 punts]

53. PAU 2007 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas):

[1 punt]

a) «essència»

b) «les coses que canvien»

54. PAU 2007 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Per què diu Plató que la geometria «conduirà l'ànima cap a la veritat i disposarà la ment del filòsof perquè elevi la seva mirada cap a dalt»? Feu referència als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.

[3 punts]

55. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Aquesta és, doncs —vaig dir jo—, estimat Glaucó, la imatge completa que cal aplicar a les paraules que s'han dit abans; tot associant el món que se'ns apareix a través de la vista amb l'habitatge dels presoners, i la llum del foc que hi ha amb l'energia del sol. I si compares la pujada cap a dalt i la contemplació dels objectes de dalt amb l'ascens de l'ànima cap al món intel·ligible no et desviaràs pas de la meva conjectura. […] És aquesta, doncs, la meva manera de veure la qüestió: en el món intel·ligible la darrera idea és la del Bé i amb prou feines pot ser percebuda; un cop la percebem, però, hem de concloure que és la causant de tot el que hi ha de recte i de bell en tots els éssers; en el món visible és ella la que va engendrar la llum i el seu astre sobirà; en el món intel·ligible, ella és la proveïdora de veritat i d'intel·ligència, i cal que la contempli aquell que es proposi actuar assenyadament tant en la vida privada com en la pública.

PLATÓ. *República,* 517

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).
[2 punts]

56. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas):
[1 punt]
a) «món intel·ligible»
b) «idea»

57. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

3. Per què compara Plató «l'ascens de l'ànima cap al món intel·ligible» amb una mena d'alliberació i d'ascens per a uns presoners? Feu referència als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.
[3 punts]

58. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

PAU. Curs 2005-2006

> – Si algú no és capaç de discernir amb la raó la idea de bé, distingint-la de totes les altres, ni de triomfar, com en una batalla, sobre totes les dificultats, esforçant-se per fonamentar les demostracions no en l'aparença sinó en l'essència de les coses per poder refutar al final totes les objeccions, ¿no diràs d'ell que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona, sinó que, fins i tot en el cas que assoleixi alguna imatge del bé, ho farà per mitjà de l'opinió, però no de la ciència? [...]
>
> – Sí, per Zeus! –va exclamar–. Diré tot això i amb totes les meves forces.
>
> – Aleshores, si algun dia has d'educar realment aquells fills que ara imagines criar i educar, no els permetràs, crec jo, que siguin governants de la comunitat i dirigeixin els assumptes més importants mentre estiguin privats de raó, com si fossin línies irracionals.
>
> – No, en efecte –digué.
>
> – ¿Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?
>
> – Els ho prescriuré –va dir–, completament d'acord amb tu.
>
> – ¿I no creus –vaig dir– que tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que pugui posar-se amb justícia per damunt d'ella, i que ella és com el cim de tot ensenyament?
>
> PLATÓ. *República*, 534c

1. Expliqueu breument –al voltant de 40-80 paraules– les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

59. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules o expressions següents –al voltant de 5-15 paraules en cada cas. [1 punt]
   a) *«el bé en si»*
   b) *«opinió»*

60. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3. Per què diu Plató que la dialèctica està «en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que pugui posar-se amb justícia per damunt d'ella»? (En la vostra resposta, haureu de referir-vos als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

61. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Cal, en efecte, que l'home exerciti la seva comprensió basant-se en el que anomenem «idea» i que procedeixi a partir de percepcions múltiples vers una única cosa assolida per mitjà del raonament. I això és, certament, la reminiscència del que en altre temps la nostra ànima va veure mentre caminava al costat de la divinitat, contemplant des de dalt les coses que ara diem que «són» i enlairant la mirada vers el que realment «és». Per això justament la ment del filòsof és l'única que [...] en la mesura que li és possible, sempre roman, gràcies al record, al costat d'aquelles coses que fan que una divinitat, perquè no s'aparta d'elles, assoleixi el seu caràcter diví. Per tant, només l'home que sap fer un bon ús d'aquests records i s'inicia contínuament en els misteris perfectes, aconseguirà ser realment perfecte. En defugir les preocupacions humanes i apropar-se a allò que és diví, aquest home es converteix en objecte de menyspreu per part de la multitud, com si fos un pertorbat, però la multitud ignora que està posseït per un déu.

PLATÓ, *Fedre*, 249d

1. Expliqueu breument —al voltant de 40-80 paraules— les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

62. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

2. En les sis qüestions següents, trieu **l'única resposta** que considereu vàlida (no cal justificar-la). Cada resposta errònia descompta el 33% de la puntuació prevista per a cada pregunta. Per contra, les preguntes no contestades no tindran cap descompte.

Escriviu les vostres respostes en el quadernet de respostes, indicant el número de la pregunta i, al costat, la lletra que precedeix la resposta que considereu correcta (a, b, c o d).

[0,5 punts per qüestió encertada]

2.1. Quines de les afirmacions següents sobre el que Plató anomena «idea» és correcta?
- a) Les idees són les percepcions múltiples.
- b) Les idees són les percepcions sensorials més perfectes i úniques.
- c) La nostra ànima obté, per primera vegada, coneixement de la idea a partir de les percepcions sensorials.
- d) Les percepcions sensorials ens fan recordar la visió intel·lectual de les idees, prèvia al nostre naixement.

2.2. Plató creu, segons el text, que:
- a) les coses que ara diem que «són», són, totes elles, el que «realment és».
- b) el que «realment és» no és cap de les coses que ara diem que «són».
- c) les coses que ara diem que «són», són totes les idees.
- d) les coses que ara diem que «són», són les idees més perfectes.

2.3. Quina d'aquestes tesis és defensada en el text?

a) El nostre cos ha vist les idees abans d'unir-se a la nostra ànima.
b) La percepció sensorial és més perfecta que el record.
c) El coneixement de les idees ens porta cap a la perfecció.
d) Les idees poden fer-nos recordar les percepcions.

2.4. Quin d'aquests arguments és bàsic en la concepció platònica del coneixement?

a) Com que no podem haver adquirit el coneixement de les idees mitjançant l'experiència, cal concloure que el coneixement de les idees és anterior a l'experiència.
b) Com que el coneixement de les idees és anterior a l'experiència, cal concloure que no hi ha percepcions.
c) Com que les percepcions no són idees, cal concloure que els éssers humans no tenen percepcions.
d) Com que les idees són entitats subjectives en el marc de la metafísica platònica, cal concloure que el coneixement de les idees és anterior a l'experiència.

2.5. Quina d'aquestes afirmacions sobre el coneixement va defensar Plató?

a) El coneixement no és possible.
b) L'únic coneixement veritable és el coneixement de les idees.
c) El coneixement de les idees i la percepció són dues formes diferents i alternatives de coneixement.
d) El coneixement és sempre una il·lusió.

2.6. La concepció del coneixement humà de Plató fa que sigui un filòsof:

a) empirista.
b) visionari.
c) comunista.
d) racionalista.

63. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

— I què succeeix amb la multiplicitat de les coses belles, com ara homes, cavalls, mantells o altres coses, siguin les que siguin, que tenen aquesta qualitat o són iguals, o amb totes aquelles coses, en definitiva, que reben el mateix nom que aquestes realitats? ¿Es presenten potser en idèntic estat o, ben al contrari que aquelles, no es presenten mai en cap aspecte, per dir-ho així, en idèntic estat, ni amb si mateixes, ni entre si?
— Això és el que succeeix amb aquestes coses —respongué Cebes—, mai no es presenten de la mateixa manera.
— I aquestes darreres coses, ¿no es poden tocar i veure i percebre amb els altres sentits, mentre que les que sempre es troben en el mateix estat és impossible aprehendre-les amb cap altre òrgan que no sigui la reflexió de la intel·ligència, atès que són invisibles i no es poden percebre per mitjà de la vista?
— Completament cert és el que dius —respongué Cebes.
— ¿Vols que admetem —prosseguí Sòcrates— dues espècies de realitats, una de visible i una altra d'invisible?
— Admetem-ho.
— ¿I que la invisible sempre es troba en el mateix estat, mentre que la visible mai no ho està?
— Admetem també això —respongué Cebes.

PLATÓ, *Fedó*, 78e-79a

1. Expliqueu breument —al voltant de 40-80 paraules— les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

64. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

2. Què vol dir, en el text, que hi ha «dues espècies de realitats, una visible i una altra invisible»?
   Per què diu Plató que hi ha dues espècies de realitats? (Tingueu en compte els aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en aquest text.) [3 punts]

65. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (B (pla antic))

Així, si la veritat de les coses existeix des de sempre en les nostres ànimes, cal que la nostra ànima sigui immortal. Per aquest motiu, hem de tenir coratge i esforçar-nos a trobar de nou i a buscar el que actualment no sabem; és a dir, aquelles coses de les quals hem perdut el record. [...] Hi ha alguns punts del meu raonament sobre els quals no m'atreviria a ser realment asseveratiu. Però, si considerem com a deure nostre la recerca del que ignorem, ens fem millors, més enèrgics i menys ganduls que si considerem impossible i fora del nostre deure la recerca de la veritat desconeguda; això, m'atreviré a defensar-ho contra tothom.

PLATÓ, *Menó*

1. Expliqueu breument quina és la idea principal del text. [2 punts]

66. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (B (pla antic))

2. Què vol dir, en aquest text, que «la veritat de les coses existeix des de sempre en les nostres ànimes»? [3 punts]

67. PAU 2004 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció A)

Prova d'accés a la Universitat per a Majors de 25 anys

OPCIÓ A

Em sembla necessari que precisem qui són els filòsofs a què ens referim quan ens atrevim a sostenir que han de governar l'Estat; i això, a fi que, sent ben coneguts, tinguem mitjans de defensar-nos mostrant que a ells els és propi per naturalesa tractar la filosofia i governar l'Estat, i als altres seguir el que governa. [...] Llevat que els filòsofs governin en els Estats o que tots aquells que s'anomenen reis i dinastes practiquin noblement i adequadament la filosofia —llevat que coincideixin una i altra cosa: la filosofia i el poder polític—, no hi ha, amic Glaucó, treva per als mals dels Estats, ni tampoc, segons crec, per als del govern humà.

PLATÓ, *República*

1. Expliqueu breument la idea principal del text. [2 punts]

68. PAU 2004 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

Generalitat de Catalunya
Consell Interuniversitari de Catalunya
Coordinació i Organització de les PAU de Catalunya

2. En les sis qüestions següents, trieu **l'única resposta** que considereu vàlida (no cal justificar-la). Cada resposta errònia descompta un 33% de la puntuació prevista per a cada pregunta. Per contra, les preguntes no contestades no tindran cap descompte.

Escriviu les vostres respostes en el quadernet de respostes, indicant el número de la pregunta i, al costat, la lletra que precedeix la resposta que considereu correcta (a, b, c o d).

[0,5 punts per qüestió encertada]

2.1. Què defensa Plató en aquest text?
a) La monarquia.
b) La coincidència entre filosofia i poder polític.
c) Un govern fort de l'Estat.
d) Que mani un de sol.

2.2. Assenyaleu la frase que considereu que **no** coincideix amb cap idea del text.
a) Els filòsofs han de governar l'Estat.
b) No hi ha Estat bo sense filòsofs governant.
c) Els mals de l'Estat només s'acaben amb la monarquia.
d) Als filòsofs els és propi per naturalesa governar l'Estat.

2.3. Assenyaleu quina de les frases següents expressa una argumentació continguda en el text.
a) Quan hi ha coincidència entre filosofia i poder polític és perquè els reis s'han fet filòsofs.
b) Sense reis, els Estats no deixen de tenir mals.
c) Arribar a una bona definició de *filòsof* és útil per defensar que els filòsofs han de governar l'Estat.
d) Com més filòsofs hi hagi en un Estat, més just serà.

2.4. A quin període històric pertany la filosofia de Plató?
a) A l'antiguitat.
b) A l'Edat Mitjana.
c) Al Renaixement.
d) A la modernitat.

2.5. Quina forma de govern es defensa en el text?
a) La plutocràcia.
b) La monarquia.
c) La democràcia.
d) L'aristocràcia.

2.6. De quina mena és la relació que hi ha entre el govern de l'Estat i el govern de l'home sobre si mateix pel que fa a la consecució d'una treva dels seus mals?
a) De total independència.
b) De consonància.
c) D'absoluta contraposició.
d) De proporció inversa.

69. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció A)

> I ocorre així que, sent l'ànima immortal, i havent nascut moltes vegades i havent vist tant les coses d'aquí com les coses de l'Hades i totes les coses, no hi ha res que no tingui après; amb la qual cosa no és estrany que també sobre la virtut i sobre les altres coses ella sigui capaç de recordar el que per descomptat ja sabia abans. Ja que sent, en efecte, la naturalesa sencera homogènia, i havent-ho après tot l'ànima, res no impedeix que qui recorda una sola cosa (i a això anomenen *aprenentatge* els homes), descobreixi ell mateix totes les altres, si és home valerós i no es cansa d'investigar. Perquè la investigació i l'aprenentatge, per tant, no són en absolut cap altra cosa que reminiscència.
>
> PLATÓ, *Menó*

1. Expliqueu breument la idea principal del text. [2 punts]

70. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

2. Què vol dir, en el text, que l'ànima ho ha après tot? [3 punts]